

γῆρας χαυνοῖ καὶ μαραίνει· οὐ τῷ τὴν ψυχὴν αὐτὴν πάσχειν, ἢ τὴν αἰσθη-
 τικὴν δύναμιν, ἀλλὰ τὸ ἐν ᾧ ἐστίν, ὡσπερ ἐν ταῖς νόσοις καὶ ταῖς μέθαις
 οὐ χαυνοῦται· ἢ ἀλλοιοῦται· ἢ ψυχὴ, ἀλλὰ τὸ σῶμα. Οὕτω τοίνυν καὶ τὸ
 νοεῖν, τουτέστιν ἢ ἀπλῆ κατάληψις, καὶ τὸ θεωρεῖν, τουτέστιν ἢ τοῦ νοῦ
 6 ἐνέργεια, ἣτις ἐστὶν ἐν τῷ συντιθέναι καὶ διαίρειν, μαραίνονται· οὐ τοῦ
 νοῦ διαρθειρομένου καὶ πάσχοντος, ἀλλὰ φθειρομένου τινὸς ἄλλου ἔσω,
 ὅπερ ἐστὶν ὄργανον τοῦ νοῦ· αὐτὰ δὲ τὸ νοεῖν ἐστὶν ἀπαθές. Τοῦτο δὲ
 φησὶν Ἀριστοτέλης, οὐχ ἔτι ταύτης γέγονε τῆς δόξης ὥστε πιστεύειν τὸν
 νοῦν ἔχειν ὄργανον ὠρισμένον σωματικόν, ἀλλ' ὡς εἴρηται, οὗτος ἐνταῦθα
 10 διαλέγεται ὑποτιθεὶς τὰς δόξας ἐκείνων τῶν φιλοσόφων, οἵτινες δηλονότι,
 ὡς εἴρηται, ἦσαν ἐκείνης τῆς δόξης, ὅτι πᾶσαι ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς καὶ
 αὐτὸς ὁ νοῦς ἔχουσι ὄργανα διωρισμένα, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν τοιαύτην
 ὑπόθεσιν ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν τοῦ μαραίνεσθαι τὸν νοῦν· διότι, φησὶν,
 αἰ τοιαῦται ἐνέργειαι, τὸ διανοεῖσθαι δηλονότι, καὶ φιλεῖν καὶ μισεῖν οὐκ
 15 εἰσὶν ἐκείνου πάθη, δηλονότι τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦ συνημμένου εἴτουν τοῦ
 ὄργανου, τοῦ σωματικοῦ ὄργανου λέγω, τοῦ ἔχοντος ἐκεῖνο, δηλονότι τὸ
 νοεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα, καθὸ ἐκεῖνο ἔχει. Ὅθεν καὶ τούτου φθειρομένου,
 f. 285 | δηλονότι τοῦ διωρισμένου ὄργανου ταύτης τῆς τοῦ φιλεῖν ἢ νοεῖν ἐνε-
 γείας, οὔτε μνημονεύει, οὔτε φιλεῖ, ἢ ψυχὴ δηλονότι· Ὁ δὲ λόγος ἐστίν, ὅτι
 20 τὰ τοιαῦτα πάθη οὐκ ἦσαν τῆς ψυχῆς μόνον, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ, δηλονότι
 τοῦ συναμφοτέρου, ὅπερ ἦδη ἀπόλωλε καὶ διέφθαρτα. Εἰ τοίνυν πᾶσαι
 αἰ τοιαῦται κινήσεις καὶ ἐνέργειαι χαυνοῦνται καὶ μαραίνονται οὐ διὰ
 τὴν ψυχὴν ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος εἴτουν τοῦ ὄργανου, ὡς
 εἴρηται, φανερόν ἐστι οὐκ εἰσὶ τῆς ψυχῆς μόνον, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου,
 25 καὶ ἀκολούθως ἐστὶ ἢ ψυχὴ οὐ κινεῖται, ἀλλὰ τὸ συνημμένον, εἰ καὶ παρὰ
 τῆς ψυχῆς.

Ὁ δὲ νοῦς ἴσως. Διότι ἐνταῦθα διελέχθη περὶ τοῦ νοῦ, ὑποθέ-
 μενος τὰς τῶν ἄλλων δόξας, ὡς εἴρηται, ἵνα μὴ πιστευθῆ δόξάζειν τὸν
 νοῦν οὕτως ἔχειν ὡς ὑπέθετο, διὰ τοῦτο ἐνταῦθα τοῦτο ἀποσκευάζεται
 30 λέγων, ὅτι ἴσως ὁ νοῦς ἐστὶ θεῖόν τι καὶ ἀπαθές, τουτέστιν ὑψηλότερόν
 τι καὶ μείζων τις δύναμις, ἀκολούθως δὲ καὶ ἢ ἐνέργεια αὐτῆς τῆς ψυχῆς
 μείζων καὶ ὑψηλότερα παρὰ ἐνταῦθα ἐλέγετο. Καὶ εἶπεν· ἴσως, διότι
 οὐπω διωρίσατο τοῦτο, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ τρίτῳ δείξει· εἶθεν
 καθ' ὑπόθεσιν διαλέγεται.

35 Ὅτι μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν. Ἐνταῦθα
 ἐπομένως συμπεραίνει ἐκ πάντων λέγων, ὅτι φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν εἴρη-
 μένων, ὡς ἄρα οὐ δυνατόν τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ κινεῖται

11 αἰ après πᾶσι add B
 de νοεῖ B

12 τινὰ après ὄργανα add B

19 φιλεῖ corrigé

τρόπῳ τινί, φανερόν ὅτι οὐ κινεῖται ὑφ' ἑαυτῆς τοιαύταις κινήσεσιν, ὡς αὐτοὶ ἐτίθεσαν.

Leçon XI.

Πολὺ δὲ τῶν εἰρημένων. Ἀποδοκιμάσας ὁ Φιλόσοφος τὴν δόξαν τῶν εἰπόντων τὴν ψυχὴν ἀπλῶς κινεῖσθαι, ἐνταῦθα ἐπομένως ἐλέγχει τὴν δόξαν τοῦ Ξενοκράτους, ὃς τῷ λόγῳ τῷ περὶ τοῦ κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλο τι προσέθηκε, δηλονότι τὸ τὴν ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν κινουῦντα ἑαυτόν. Καὶ αὕτη ἡ δόξα ἐστὶν ἀλογωτέρα τῶν δοξῶν τῶν ἄλλων φιλοσόφων, αἷ προερρήθησαν. Τοῖς γὰρ λέγουσι τὴν ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν κινουῦντα ἑαυτόν πολλὰ ἀδύνατα ἐνυπάρχουσι. Καὶ πρῶτον μὲν τὰ συμβαίνοντα ἐξ αὐτοῦ τοῦ κινεῖσθαι ἦγουν ἐκ τῆς κινήσεως, ἃ καὶ πᾶσι συμβαίνουσι τοῖς λέγουσι τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι, συμβαίνουσι δὲ τοῖς οὕτω λέγουσι καὶ ἴδια ἄτοπα ἐκ τοῦ λέγειν τὴν ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν. Διὰ τοῦτο ὁ Φιλόσοφος ἀποδοκιμάζει τὸν ὀρισμὸν τοῦτον τοῦ Ξενοκράτους περὶ ψυχῆς, καὶ οὐ μόνον διαλεγόμενος πρὸς τὸ ὄνομα ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τοῦ ὀριζομένου. Περὶ τοῦτο δὲ δύο ποιεῖ· πρῶτον μὲν γὰρ δείκνυσι τοῦτον τὸν ὀρισμὸν εἶναι ἄτοπον ὅσον πρὸς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς· δεύτερον δὲ ὅσον πρὸς τὰ συμβεβηκότα αὐτῇ, ἐν τῷ· Τοῖς δὲ συμπλέξασιν εἰς τὸ αὐτό.

Περὶ τὸ πρῶτον πάλιν δύο ποιεῖ· πρῶτον γὰρ ἀναιρεῖ τὸν προειρημένον ὀρισμὸν τῆς ψυχῆς διὰ λόγων· δεύτερον, δείκνυσιν, ὅτι ὅσον πρὸς τοῦτον τὸν ὀρισμὸν ἀκολουθοῦσι πάντα τὰ ἄτοπα τὰ ἐπόμενα ταῖς δόξαις τῶν ἄλλων φιλοσόφων, ἐν τῷ· Συμβαίνει δὲ, ὡς εἶπομεν. Ὅτι δὲ ὁ προειρημένος ὀρισμὸς ἐστὶν ἀνάρμοστος, δείκνυσιν ἐξ λόγους, ὧν ὁ πρῶτος τοιοῦτος ἐστίν. Σὺ λέγεις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν κινουῦντα ἑαυτόν· ὁ δὲ ἀριθμὸς συνέστηκεν ἐκ μονάδων· οὐκοῦν λέγεις τὴν ψυχὴν εἶναι μονάδας· ἀλλὰ σὺ λέγεις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν κινουῦντα ἑαυτόν· οὐκοῦν καὶ ἡ ψυχὴ ἐστὶ μονάδες κινουῦσαι ἑαυτάς· ἀλλὰ πᾶν κινουῦν ἑαυτό, ἔχει δύο μέρη, ὡς δείκνυται ἐν τῷ ὀγδόῳ τῶν φυσικῶν, ὧν θάτερον μὲν ἐστὶ κινουῦν, κινούμενον δὲ τὸ λοιπόν· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀδύνατον· ἀδύνατον ἄρα τὴν ψυχὴν ἀριθμὸν εἶναι κινουῦντα ἑαυτόν. Ὅτι δὲ ἐστὶν ἀδύνατον τὴν μονάδα ἔχειν ἐν μέρος κινουῦν καὶ ἄλλο κινούμενον, δείκνυσι διότι οὐδενὶ τρόπῳ τὸ πάντῃ ἀμέριστον καὶ ἀδιάφορον δύναται νοεῖσθαι, ὅτι κινεῖται καθ'αυτὸ οὕτως ὥστε ἔχειν ἐν μέρος κινουῦν καὶ ἄλλο μέρος κινούμενον· ἐν οὐδενὶ γὰρ δύνανται ταῦτα τὰ δύο, δηλονότι τὸ κινήτικόν καὶ τὸ κινήτόν, εἶναι, ἂν μὴ διαφέρωσιν. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ μονὰς ἐστὶν ἀμέριστος καὶ ἀδιάφορος, οὐ δύναται τοιαῦτα μέρη ἔχειν, καὶ οὕτως οὐδὲ κινεῖσθαι. Ἡ ψυχὴ ἄρα οὐκ ἐστὶν ἀριθμὸς κινῶν ἑαυτόν.

1 τοιαύταις κινήσεσιν om B

34 μέρος après ἄλλο om B

36 ἄν: εἰ B

Ἔτι δὲ ἐπεὶ φασίν. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν δεύτερον λόγον, τοιοῦτον ὄντα· σὺ λέγεις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν· οὐκοῦν καὶ μονάδας, ὡς εἴρηται· μονάδος δὲ καὶ σημείου οὐδεμία διαφορὰ ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι τὸ σημεῖον ἔχει θέσιν. Ἔστι δὲ ἡ στιγμή μονάς θέσιν ἔχουσα. Ἄλλ' εἶπερ ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἀριθμὸς, δεῖ εἶναι ποῦ τὸν τοιοῦτον ἀριθμὸν τῆς ψυχῆς | καὶ θέσιν ἔχοντα· οὐκοῦν ἡ ψυχὴ ἔσται μονάδες θέσιν ἔχουσα· αἱ τοιαῦται δὲ μονάδες εἰσὶ στιγμαί· ἡ ψυχὴ ἄρα ἔσται στιγμαί. Ἄλλὰ φασίν οἱ Πλατωνικοί, ὅτι ἡ κίνησις τοῦ σημείου εἴτουν τῆς στιγμῆς ποιεῖ γραμμὴν· ἡ δὲ γραμμὴ κινήθεισα ποιεῖ ἐπιφάνειαν· ἡ δὲ ἐπιφάνεια σῶμα· ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἀριθμὸς κινῶν ἑαυτὸν· οὐκοῦν οὕτως καὶ μονάς, καὶ ἀκολούθως στιγμή κινούσα ἑαυτήν· ἡ δὲ στιγμή κινήθεισα οὐ ποιεῖ εἰ μὴ γραμμὴν· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἄρα κίνησις οὐ ποιεῖ εἰ μὴ γραμμὴν· καὶ οὕτως ἡ ψυχὴ τῇ ἰδίᾳ κινήσει οὐκ αἰτία γίνεται ζώης, ἀλλὰ γραμμῆς, ὃ ψεῦδος ἐστίν. Οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἀριθμὸς ἐστὶ κινῶν ἑαυτὸν.

Ἔτι δὲ ἀριθμοῦ μὲν. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν τρίτον λόγον ὄντα τοιοῦτον· εἰ ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἀριθμὸς, ὡς σὺ λέγεις, δεῖ ταύτην ἔχειν τὰ πάθη καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀριθμοῦ· ἀλλὰ φανερόν ἐστιν, ὅτι ἂν ἀφέλη τις τοῦ ἀριθμοῦ μονάδα τινά, ἢ προσθῆ, μεταβάλλει τὸ εἶδος· τῷ γὰρ τρία ἀριθμῷ ἂν προσθῆς μονάδα, μετέβαλες τὸ εἶδος· ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ εἶδος τοῦ τρία ἀριθμοῦ, καὶ ἄλλο τοῦ τέσσαρα· ἂν δὲ ἀφέλης ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μονάδα, λείπονται δύο, καὶ μετεβλήθη ὁμοίως τὸ εἶδος. Δῆλον δὲ ὅτι τὰ ζῶα λαμβάνουσι τὸ εἶδος παρὰ τῆς ψυχῆς, ἐπεὶ ἕκαστον τυγχάνει τοῦ εἶδους διὰ τῆς ἰδίας μορφῆς, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τοῦ φυσικοῦ εἶδους. Εἰ τοίνυν ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἀριθμὸς, ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως ἢ τῆς προσθέσεως [τινὸς ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀπολείπεται:] ἄλλη τῷ εἶδει ψυχὴ. Ἄλλὰ τοῦτό ἐστι ψεῦδος· ὁρῶμεν γὰρ ἐν τῇ ἀποτομῇ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων τῶν ἐντόμων, ὅτι διαίρεθέντα εἴτουν ἀποτμηθέντα ζῶσι καὶ τὸ αὐτὸ εἶδος ἔχουσιν. Οὐκ ἄρα ἀριθμὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ.

Δόξεις δ' ἂν οὐδέν. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν τέταρτον λόγον, τοιοῦτον ὄντα· σὺ λέγεις τὴν ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν, καί, ὡς εἴρηται, ἔπεται· τούτῳ τὸ τὴν ψυχὴν εἶναι μονάδας θέσιν ἔχουσας, καὶ ἀκολούθως εἶναι αὐτὴν στιγμάς. Κατὰ τοῦτο δέ, ἂν ὀρθῶς θεωρῶμεν, δόξειεν ἂν μηδὲν διαφέρειν λέγειν τὴν ψυχὴν εἶναι· σωματία μικρὰ καὶ ἀδιαίρετα, ὡς εἶπεν ὁ Δημόκριτος, ἢ λέγειν εἶναι αὐτὴν μονάδας θέσιν ἔχουσας· τὸ γὰρ ἐν τῷ θέσιν ἔχον, ποσότης καὶ ἀδιαίρετος. Ἐκ τούτου τοίνυν οὕτως ἐπιχειρῶ· ἡ ψυχὴ, κατὰ τὴν σὴν θέσιν, ἀριθμὸς ἐστὶ κινῶν ἑαυτὸν, καὶ ἀκολούθως μονάδες καὶ στιγμαί κινούσαι ἑαυτάς. Θῶμεν τοίνυν, ὅτι τὰ ἀδιαίρετα σώματα,

7 ἔσται: ἐστὶ B   24 τοῦ εἶδους add B après προσθέσεως
laissé en blanc AB. Nous suppléons d'après le texte latin

ἄτινα ἐτίθει ὁ Δημόκριτος, εἰσὶ στιγμαί, διότι οὐδὲν διαφέρει, ὡς εἴρηται, καὶ ὅτι εἰσὶ ποσαί, ὅπερ ἀναγκαῖον ἐστί, διότι κυρίως οὐ κινεῖται εἰ μὴ τὸ ποσόν, αἱ δὲ τοιαῦται στιγμαὶ κινουσίην ἐαυτάς, διότι ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἀριθμὸς ἐαυτὸν κινῶν· ἀλλ' ἐν τῷ κινουσίην ἐαυτὸ, ὡς εἴρηται, εἰσὶ δύο· ἔσται τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ στιγμῇ ἐν τὸ κινουσίην καὶ ἄλλο τὸ κινούμενον. Οὐ δεῖ δὲ φροντίζειν πότερον εἰσὶ μεγάλα, ἢ μικρά μόνον, ἂν ὡσι ποσά, διότι ἐν παντὶ συνεχεῖ κινουσίην ἐαυτὸ τοῦτο συμβαίνει, δηλονότι εἶναι ἐκεῖ δύο, ἐν ὡς κινουσίην, καὶ ἄλλο ὡς κινούμενον· καὶ οὕτως ἀνάγκη ἐστὶν εἶναι τι κινήτικόν τῶν μονάδων· ἐν δὲ τῷ ζῷον τὸ κινουσίην τὸ ζῷον ἐστὶν ἡ ψυχὴ· καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ τοίνυν τὸ κινουσίην τὸν ἀριθμὸν ἔσται ψυχὴ. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ οὐκ ἐστὶ τὸ κινούμενον, ἀλλὰ τὸ κινουσίην· καὶ οὕτως οὐκ ἐστὶν εὖ ἔχων ὁ τῆς ψυχῆς ὀρισμὸς, ὅτι ἐστὶν ἀριθμὸς κινῶν ἐαυτὸν, ἀλλὰ μάλλον ὅτι ἐστὶ τὸ κινουσίην τὸν κινούμενον ἀριθμὸν.

Ἐνδέχεται δὲ πῶς. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν πέμπτον λόγον, ὄντα τοιοῦτον· κατὰ τὴν δόξαν τοῦ Ξενοκράτους ἐνδέχεται ταύτην, δηλονότι τὴν ψυχὴν, εἶναι μονάδας· ἀλλ' ἐκ τούτου συμβαίνει αὐτὴν εἶναι στιγμάς, διότι, εἴπερ ἡ ψυχὴ ἐστὶ μονάς, δεῖ διαφέρειν αὐτὴν τῶν ἄλλων μονάδων· οὐ δύναται δὲ διαφέρειν αὐτῶν εἰ μὴ κατὰ τὴν θέσιν. Τίς γὰρ διαφορὰ σημείου μοναδικοῦ, τουτέστι μονάδος, εἰ μὴ θέσις; Οὐδεμία μονάς δὲ θέσιν ἔχουσα ἐστὶ στιγμῇ. Ἡ ψυχὴ ἄρα οὐκ ἐστὶ μονάδες, ἀλλὰ στιγμαί. Ἄλλ' ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἐν τῷ σώματι, καὶ πᾶν σῶμα ἔχει τὰς ἐαυτοῦ στιγμάς καθ'αυτό. Ζητῶ τοίνυν πότερον αἱ στιγμαί, αἵτινες εἰσὶν ἡ ψυχὴ, εἰσὶν αἱ αὐταὶ ταῖς στιγμαῖς τοῦ σώματος, ἢ ἄλλαι. Εἰ μὲν οὖν ἄλλαι, ἐπειδὴ ἐν παντὶ μέρει τοῦ σώματος ἐστὶν ἡ ψυχὴ, καὶ ἐν παντὶ μέρει τοῦ σώματος εἰσὶν αἱ στιγμαί τῆς ψυχῆς, καὶ οὕτω δύο στιγμαί ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἔσονται ἅμα· καὶ εἰ δύο, διὰ τί μὴ πλείω, ἢ καὶ ἄπειρα; Ὡς γὰρ ὁ τόπος ἐστὶν ἀδιαίρετος, καὶ αὐτὰ ἀδιαίρετά εἰσιν· ὅθεν οὐ χρήζουσι πλατυτέρου τόπου. Ὅθεν, ἂν τεθῶσι δύο εἶναι ἐν τόπῳ ἀδιαίρετῳ, ἐπομένως δύνανται ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ εἶναι ἄπειρα. Εἰ δὲ εἴποις, ὅτι αἱ αὐταὶ στιγμαὶ εἰσὶν, αἱ ἐν τῷ σώματι, ταῖς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀκολουθεῖ ὅτι, ἐπεὶ πᾶν σῶμα ἔχει στιγμάς, καὶ πᾶν σῶμα ἔχει ψυχὴν. Ἀλλὰ τοῦτο ψεῦδος ἐστὶν. Οὐκ ἄρα ἀριθμὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ.

Ἐτι δὲ πῶς οἶόν τε. Ἐνταῦθα ἐπομένως τίθησι τὸν ἕκτον λόγον, ὄντα τοιοῦτον καὶ λαμβανόμενον ἐκ τοῦ πρὸ αὐτοῦ. Φησὶ γὰρ ὅτι, ὡς εἴρηται, ἀκολουθεῖ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Ξενοκράτους, τὴν ψυχὴν εἶναι στιγμάς. Ἄλλ' ἡμεῖς ὀρωμεν, ὅτι αἱ στιγμαὶ οὐ χωρίζονται καὶ ἀπολύονται τῶν σωμάτων· αἱ γὰρ γραμμαὶ οὐ διαίρουσιν τῶν ἐπιφανειῶν, οὐδὲ αἱ

2 εἰ μὴ om A
avant la 5°.

11 οὐκ ἔσται B

33 Par distraction B porte la 6° raison

στιγμαὶ τῶν γραμμῶν· ἡ δὲ ψυχὴ χωρίζεται καὶ ἀπολύεται τοῦ σώματος. Οὐκ ἄρα ἐστὶ στιγμαὶ οὐδὲ ἀριθμὸς. Φαίνεται τοίνυν, ὅτι ὁ τοῦ Ξενοκράτους περὶ ψυχῆς ὀρισμὸς ἐστὶν ἀνάρμοστος, ἔσον πρὸς τὰ ἐν τῷ ὀρισμῷ τιθέμενα.

6 Συμβαίνει δὲ καθ' ἅπερ. Ἐνταῦθα ἐπομένως δείκνυσι τὸν ὀρισμὸν εἶναι ἀνάρμοστόν, ἔσον πρὸς τὰ άτοπα. Ἐκ γὰρ τούτου τοῦ ὀρισμοῦ ἀκολουθοῦσι πάντα τὰ άτοπα, ἅπερ ἔπονται ἐκ τῶν δοξῶν πάντων τῶν φιλοσόφων περὶ ψυχῆς. Τινὲς γὰρ πεπλάνηται περὶ τὴν ψυχὴν, καὶ εἶπον αὐτὴν εἶναι σῶμα λεπτομερές, ἐξ οὗ εἶπετο, ὅτι δύο σώματα εἰσὶν
10 ἅμα διὰ τὸ τὴν ψυχὴν πανταχοῦ εἶναι τοῦ σώματος. Ταῦτο τοίνυν ἀκολουθεῖ καὶ τοῖς λέγουσι τὴν ψυχὴν εἶναι στιγμαῖς, δηλονότι τὸ δύο εἶναι ἅμα καὶ ἔτι ἀπείρους· καὶ τοῦτο μὲν, ἂν αἱ στιγμαὶ τῆς ψυχῆς ὡσὶν ἄλλαι παρὰ τὰς στιγμαῖς τοῦ σώματος. Εἰ δὲ μὴ γένοιτο διαφέρων ὁ ἀριθμὸς τῶν στιγμῶν τῆς ψυχῆς, τουτέστιν ἂν μὴ διαφέρωσιν αἱ στιγμαὶ
15 τῆς ψυχῆς τῶν στιγμῶν τοῦ σώματος, ἔπεται ἐν παντὶ σώματι εἶναι ψυχὴν· ἐν παντὶ γὰρ σώματι εὐρεῖν ἔστι στιγμαῖς. Ἐπλανήθησαν δὲ τινες, ὡσπερ ὁ Δημόκριτος. Ἐλεγε γὰρ τὴν ψυχὴν τε κινεῖσθαι καὶ τὸ σῶμα ἐκ τῆς κινήσεως τῆς ψυχῆς· καὶ ἐπεὶ ἔλεγε τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν ἀδιαιρέτων συντεθεῖσθαι σφαιρῶν καὶ ἐκ τῆς κινήσεως αὐτῶν κινεῖσθαι τὸ σῶμα,
20 εἶπετο κινεῖσθαι τὸ σῶμα ἐκ τῶν ἀδιαιρέτων σωμάτων. Τὸ αὐτὸ γοῦν άτοπον ἔπεται καὶ ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τούτων, δηλονότι τὸ κινεῖσθαι τὸ ζῶον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν στιγμῶν. Καὶ οὐ διαφέρει λέγειν σφαίρας μικρὰς ἢ μονάδας μεγίστας, ἢ ὅποιασούν μονάδας κινεῖσθαι· ἀμφοτέρως γάρ, τουτέστιν ἐν τοῖς σφαιρικοῖς σώμασι καὶ ἐν ταῖς μονάσιν,
25 ἀνάγκη ἐστὶ τὸ ζῶον κινεῖσθαι ἐκ τοῦ ταῦτα, δηλονότι τὰ σφαιρικὰ σώματα καὶ τὰς στιγμαῖς εἴπουν τὰς μονάδας, κινεῖσθαι.

Τοῖς δὲ συμπλέξασιν εἰς ταῦτο κίνησιν καὶ ἀριθμόν. Ἐνταῦθα ἐπομένως δείκνυσι τὴν ἀναρμοσίαν καὶ τὴν ἔνδειαν τοῦ προειρημένου ὀρισμοῦ ἐκ τοῦ μέρους τῶν συμβεβηκότων. Φησὶ τοίνυν ὅτι,
30 ὁπότεν ὀρισμὸς τις ἀποδιδῶται ἱκανῶς, οὐ μόνον ἄγειν ὀφείλει πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ ὀριζομένου πράγματος, ἀλλ' ἔτι καὶ πρὸς τὴν τῶν συμβεβηκότων. Ἄλλ' ἐὰν συμπλέξωμεν εἰς ἓν τὰ δύο ταῦτα τὰ κείμενα ἐν τῷ ὀρισμῷ τῆς ψυχῆς, δηλονότι τὸν ἀριθμόν καὶ τὴν κίνησιν, οὐ μόνον συμβαίνουσιν ἡμῖν άτοπα τὰ εἰρημένα περὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῆς ψυχῆς,
35 ἀλλ' ἔτι καὶ πολλὰ ἄλλα, διότι ταῦτα τὰ δύο οὐ μόνον ἐστὶν ἀδύνατον

15 Dans la marge droite le diagramme suivant dans A (om B)

ἐν ὅλῳ τῷ σώματι   αἴσθησις   ψυχὴ

23 μεγάλας B

εἶναι ὄρισμόν, τουτέστιν οὐσίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔτι καὶ ἀδύνατον ἐστὶ ταῦτα εἶναι συμβεβηκότα τῇ ψυχῇ, ἡγουν ἄγειν πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ. Οὐκ ἄρα ἀρμόδιος ἐστὶν ὁ ὄρισμός. Καὶ ὅτι οὐκ ἄγουσιν εἰς τὴν γνῶσιν τῶν συμβεβηκότων τῇ ψυχῇ, φανερόν ἐστίν, εἴ τις ἐκ τοῦ τοιούτου ὄρισμοῦ πειρῶτο τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἢ ἀποδιδόναι, οἷον λογισμούς, ἡδονάς, λύπας καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐξ αὐτῶν γάρ, δηλονότι· ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς κινήσεως, οὐ μόνον οὐκ ἔσται ῥάδιον εἰς γνῶσιν ἔλθειν τῶν συμβεβηκότων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐδὲ μαντεύσασθαι τι δυνησόμεθα ἐξ αὐτῶν περὶ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς.

10

Leçon XII.

Τριῶν δὲ τρόπων. Ὁ Φιλόσοφος ἔδειξεν ἀνωτέρω, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι f. 286^v φυσικοὶ φιλόσοφοι εἰς τὴν γνῶσιν ἀφίκοντο τῆς ψυχῆς διὰ τριῶν, δηλονότι διὰ τῆς κινήσεως, διὰ τῆς γνώσεως, καὶ διὰ τοῦ εἶναι ἀσωματώτατον, 15 καὶ διελέχθη κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἦλθον εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ψυχῆς διὰ τῆς κινήσεως, καὶ κατ' ἐκείνων, οἵτινες εἶπον αὐτὴν εἶναι ἀσωματώτατόν τι. Ἐνταῦθα ἐπομένως διαλέγεται κατ' ἐκείνων, οἵτινες εἶπον τὴν ψυχὴν πάντα γινώσκειν διὰ τὸ συντεθεῖσθαι ἐκ πάντων, ὧν θέσις ἦν, ὅτι ἡ ψυχὴ γινώσκει πάντα τὰ πράγματα, καὶ διότι ἡ γνῶσις γίνεται δι' ὁμοιό- 20 τητος, ὥσπερ τοῦτο πορρώθεν μαντευόμενοι ἔλεγον πρὸς τὸ πάντα γινώσκειν συντεθειμένην εἶναι ἐκ πάντων, καὶ ὅτι ἡ ὁμοιότης πάντων τῶν πραγμάτων ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ τὸν ἴδιον τῆς ὑπάρξεως τρόπον. Ὅθεν, ἐπεὶ τὰ ὄντα συνέστηκεν ἐκ στοιχείων, ἔλεγον καὶ τὴν ψυχὴν συντεθεῖσθαι ἐκ τῶν στοιχείων πάντων, ὡς ἂν αἰσθάνηται καὶ γινώσκη πάντα τὰ ὄντα. 25 Καὶ διότι ἀρχοειδῆς ἐν ταύτῃ τῇ θέσει γέγονεν Ἐμπεδοκλῆς, δεσ ἐτίθει τὴν ψυχὴν συντεθεῖσθαι ἐκ πλειόνων στοιχείων ἢπερ οἱ ἄλλοι, διὰ τοῦτο ὁ Φιλόσοφος ἐνταῦθα ἀρχοειδῶς ἀποδοκιμάζει τὴν αὐτοῦ δόξαν καὶ διαλέγεται κατ' αὐτῆς. Καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον γὰρ ἀποδοκιμάζει τὴν δόξαν Ἐμπεδοκλέους· δεύτερον, ἄλλην τινὰ δόξαν ἐν τῷ· Ἐν τῷ 30 δ' ἄλλω δὲ τινες. Ἀναιρεῖ δὲ τὴν δόξαν Ἐμπεδοκλέους δέκα λόγοις, ὧν ὁ πρῶτος τοιοῦτος ἐστίν. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς φησὶν, ὅτι ἡ γνῶσις γίνεται δι' ὁμοιότητος, καὶ ἐπεὶ ἡ ψυχὴ γινώσκει πάντα, δεῖ τὴν ψυχὴν συντεθεῖσθαι ἐκ πάντων. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι τούτῳ τῷ λόγῳ ἀναγκαῖον ἐστὶ πλεῖστα ἄτοπα καὶ ἀδύνατα ἔπεσθαι· φανερόν γάρ, ὅτι ἐν ἐκάστῳ πράγ- 35 ματι οὐκ εἰσὶ ταῦτα μόνον, δηλονότι τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα παρὰ τὰ στοιχεῖα, ὥσπερ ἐστὶν ἡ ἀναλογία τῆς συνθέσεως, καὶ ὁ ἐκάστου λόγος, καὶ ἴσως εἰσὶν ἄπειρα τῷ ἀριθμῷ τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐκ τούτων,

δηλονότι τῶν στοιχείων, συνθέτοις πράγμασιν, ὡς φαίνεται ἐπὶ τοῦ ὄστου· οὐ γὰρ μόνον δεῖ γινώσκειν τὰ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὄστον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναλογίαν, ἣτις ἐστὶν ἐν τοῖς ἐξ ὧν συντεθεῖται, καὶ τὸν τοῦ ὄστου λόγον, διότι πάντα τὰ σύνθετα οὐ συνίσταται ὁπώσποτ' ἂν ἔχοι τὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ τινι λόγῳ καὶ συνθέσει, ὥστε δηλονότι ἀναλόγως ἔχειν πρὸς ἀλληλα· τὸ γὰρ ὄστον, ἐπεὶ ἔχει ὀκτὼ μέρη, καθά φησιν Ἐμπεδοκλῆς, ἕκαστον σύνθετον ὀκτὼ μέρη ἔχειν οὐκ ἐπίσης ἀποδίδεται πᾶσι τοῖς στοιχείοις, ἀλλ' ἢ γῆ ἔχει ἐκεῖ δύο μέρη, ὁ αἶθρ' ἓν, τὸ ὕδωρ ἓν' καὶ τὸ πῦρ, τέσσαρα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκ μείζονος μετοχῆς τοῦ πυρὸς λέγει τὰ ὄστα γεγενῆσθαι λευκά, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἤρα. Οὕτω τοίνυν ἐν τοῖς συνθέτοις πράγμασιν, οὐ μόνον εἰσὶν αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, ἀλλ' ἢ ἀναλογία καὶ ὁ λόγος ἐκάστου. Ἐντεῦθεν οὕτως ἢ αὐτὰ αἱ ἀναλογίαι εἰσὶ μετὰ τῶν στοιχείων ἐν τῇ ψυχῇ, ἢ οὐ· εἰ τὸ πρῶτον, οὐκοῦν ἐν τῇ ψυχῇ εἰσὶν ὄστα καὶ σάρκες καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐπομένως ἄνθρωπος καὶ λίθος καὶ ἔτι τὰ ἐναντία, περὶ ὧν οὐδεὶς ἀμφιγνῶσει, ὅτι ταῦτα οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ ψυχῇ. Εἰ δὲ τὸ δεῦτερον εἴποις, ὅτι δηλονότι αἱ τοιαῦται ἀναλογίαι καὶ οἱ λόγοι οὐκ εἰσὶν ἐκεῖ, ἀλλὰ μόνον τὰ στοιχεῖα, τότε ἢ ψυχὴ οὐ γινώσκει ἂν τὰς ἀναλογίας τῶν πραγμάτων οὐδ' αὐτὰ τὰ σύνθετα. Πῶς τοίνυν δυνήσεται γινώσκειν τὸν Θεόν, δηλονότι ὄλον τὸν οὐρανόν, ἢ τὸν ἄνθρωπον, ἢ τὸν λίθον, ἢ τὸ ὄστον; Οὐδένα πάντως τρόπον δυνήσεται, ἀλλὰ μόνον τὰ στοιχεῖα εἴσεται ἢ ψυχῇ.

Ἐτι δὲ πολλαχῶς. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν δεῦτερον λόγον, τοιοῦτον ἔντα· σὺ λέγεις, ὅτι ἢ ψυχὴ σύγκειται ἐκ τῶν ἀρχῶν· ἀλλὰ τῶν διαφόρων γενῶν διάφοροι εἰσὶν αἱ ἀρχαί. Ἐπεὶ τοίνυν τὸ ὄν πολλαχῶς λέγεται, ἢ γοῦν διάφορα γένη τοῦ ὄντος εἰσὶν, οἷον οὐσία, ποσότης, ποιότης καὶ τὰ λοιπά, καὶ δεῖ τούτων διαφόρους εἶναι ἀρχάς, ζητῶ πότερον ἢ ψυχὴ σύνθετος ἐστὶ μόνον ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς οὐσίας, ἢ ἐκ τῶν ἀρχῶν πάντων τῶν γενῶν· εἰ μόνον ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς οὐσίας, τότε ἢ ψυχὴ οὐκ ἂν γινώσκει εἰ μὴ τὰς οὐσίας, καὶ αὐτοὶ τιθέασιν αὐτὴν γινώσκειν πάντα· εἰ δὲ συντίθεται ἐκ τῶν ἀρχῶν πάντων, τότε, ἐπεὶ τὸ ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς οὐσίας ἐστὶν οὐσία, | καὶ τὸ ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς ποσότητος ἐστὶ ποσότης, καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁμοίως, ἢ ψυχὴ ἔσται οὐσία, ποσότης, ποιότης, πρὸς τι καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἄλλ' ἔρει τις ἴσως πρὸς τοῦτον τὸν λόγον, ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῆς οὐσίας εἰσὶ, καὶ ποσότητος, καὶ ποιότητος, καὶ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ πάντα θεμελιούνται ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι χρεῖα ἐν τῇ ψυχῇ εἶναι ἄλλο τι παρὰ τὴν οὐσίαν καὶ ὁμῶς γινώσκει πάντα. Πρὸς δὲ τοῦτο ῥητέον, ὅτι ἕκαστον τῶν ὄντων ἔχει ἀρχὰς προσεχεῖς καὶ πόρρω, καὶ τὴν γνῶσιν δεῖ εἶναι διὰ τῶν προσεχῶν ἀρχῶν. Αἱ δὲ τῆς οὐσίας ἀρχαί, εἰ

καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαί εἰσιν, εἰσὶ μέντοι γε πόρρω καὶ διωκισμένοι, οὐ προσεχεῖς, καὶ διὰ τοῦτο δι' ἐκείνων οὐ δυνατόν προσλαμβάνεσθαι γνῶσιν εἰ μὴ περὶ τῆς οὐσίας.

Ἄτοπον δὲ καὶ τό. Ἐνταῦθα τίθησιν τὸν τρίτον λόγον, τοιοῦτον ὄντα καὶ εἰς ἄτοπον ἀπάγοντα. Ὁ λόγος, φησί, τοῦ τὴν ψυχὴν συντεθεῖσθαι ἐκ πάντων τῶν στοιχείων ἐστὶ διότι ἡ ψυχὴ γινώσκει πάντα, καὶ ἡ γνῶσις ἐστὶ δι' ὁμοιότητος. Ἀλλὰ τοῦναντίον φάνερρον, ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ γινώσκειν ἐστὶ πάσχειν τί· ἀλλ' ἄτοπον ἐστὶ λέγειν, ὅτι τὸ ὁμοιον πάσχει ὑπὸ τοῦ ὁμοίου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐναντίου. Οὐκοῦν ἄτοπόν ἐστὶ καὶ τὸ λέγειν, ὅτι ἐστὶν αἰσθάνεσθαι καὶ γινώσκειν τὸ ὁμοιον τῷ ὁμοίῳ. 10

Πολλὰς δὲ ἀπορίας καὶ δυσχερείας. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν τέταρτον λόγον τοιοῦτον ὄντα· Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω εἰρημένου μαρτυρεῖται, ὅτι τὸ ὑπὸ Ἐμπεδοκλέους εἰρημένον, τὸ τῷ ὁμοίῳ δηλονότι γινώσκεσθαι τὸ ὁμοιον, ἔχει πολλὰς ἀπορίας καὶ δυσχερείας. Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον φαίνεται χαλεπὸν καὶ ἀνοικεῖως εἰρημένον. Εἰ γὰρ ἡ ψυχὴ γινώσκει τῷ ὁμοίῳ 15 τὸ ὁμοιον, ὡς Ἐμπεδοκλῆς λέγει εἶπετο ἂν τὸ διὰ τοῦ στοιχείου τοῦ ἀέρος γινώσκειν τὰ ἀέρια, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Ἀλλ' ἡμεῖς ὀρώμεν, ὅτι πολλὰ μέρη τῆς γῆς εἰσὶν ἐν τῷ ζῳῳ, ἀτινα οὐκ αἰσθάνονται, ὡσπερ αἱ τρίχες καὶ τὰ ὀστᾶ· ἠκολούθει δ' ἂν αἰσθάνεσθαι ταῦτα κατὰ τὴν θέσιν ἐκείνων. Οὐκ ἄρα γινώσκεται τῷ ὁμοίῳ τὸ ὁμοιον, ἢ οὐκ ἐστὶ 20 σύνθετος ἐκ πάντων τῶν στοιχείων.

Ἐτι δέ. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν πέμπτον λόγον, ὄντα τοιοῦτον· ἔτι ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Ἐμπεδοκλέους, τῆς ὅτι τῷ ὁμοίῳ γινώσκεται τὸ ὁμοιον, ἀκολουθεῖ ἕτερον ἄτοπον, δηλονότι τὸ τὴν ἀρχὴν ἔχειν πλεον ἀγνοίας ἢ συνέσεως. Εἰ γὰρ ἡ γνῶσις ἐστὶ διὰ τοῦ ὁμοίου μόνον καὶ ἐκάστη ἀρχὴ 25 ἐστὶν ἀπλή καὶ οὐκ ἔχει τινὸς ὁμοιότητα ἐν ἑαυτῇ εἰ μὴ τὴν ἰδίαν, οὐ γινώσκει ἂν εἰ μὴ ἑαυτὴν, καὶ ἀγνοήσει πολλὰ ἄλλα, δηλονότι πάντα τὰ παρ' αὐτῇ.

Συμβαίνει δέ. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν ἕκτον λόγον, ὄντα τοιοῦτον· ἔτι γὰρ ἐκ τῆς εἰρημένης θέσεως τῆς ὅτι τὸ ὁμοιον γινώσκεται τῷ ὁμοίῳ, 30 συμβήσεται τι ἄτοπον τῷ Ἐμπεδοκλεῖ, δηλονότι τὸ τὸν Θεὸν εἶναι ἀφρονέστατον πάντων τῶν ζῳῳ. Ἰστέον γὰρ ὅτι ὁ Ἐμπεδοκλῆς εἶθετο ταῦτα πάντα τὰ ὑποκάτω συντεθεῖσθαι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, καὶ ἐκ τοῦ νεῖκους καὶ τῆς φιλίας, καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἐν τοῖς πράγμασιν προϊένα· ἐκ τούτων τῶν δύο, δηλονότι τοῦ νεῖκους καὶ τῆς φιλίας· τὸν 35 δὲ οὐρανὸν εἶπεν εἶναι Θεόν, καὶ εἶπεν αὐτὸν εἶναι σύνθετον ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων καὶ τῆς φιλίας, ἀλλ' οὐ τοῦ νεῖκους· διὸ καὶ ἐστὶν ἀφθαρτος. Εἰ τοίνυν τὸ ὁμοιον γινώσκεται τῷ ὁμοίῳ, ἐπεὶ ὁ Θεὸς οὐκ

ἔστι σύνθετος ἐκ τοῦ νείκους, οὐ γινώσεται τὸ νείκος, καὶ οὕτως ἔσται ἀπλούστερος καὶ ἀφρονέστερος τῶν λοιπῶν ζῴων, ἅπερ γινώσκουσι τὸ νείκος διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ συντεθεῖσθαι.

Ὅλως τε. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν ἑβδομὸν λόγον, ὄντα τοιοῦτον· εἰ
 5 ἢ ψυχὴ σύνθετός ἐστιν ἐκ πάντων τῶν στοιχείων, ἔπεται πάντα τὰ ὄντα ἔχειν ψυχὴν· πᾶν γὰρ ὄν ἢ ἐκ πάντων ἐστὶ τῶν στοιχείων, ἢ ἐκ τινῶν· ἀλλὰ πᾶν σύνθετον ἐκ τῶν στοιχείων ἐστὶ σῶμα· πάντα ἄρα τὰ σώματα ἔχουσι ψυχὴν, καὶ πάντα τὰ ὄντα, ὁ ψευδὸς ἐστίν,

Ἀπορήσειε δ' ἂν τις. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν ὄγδοον λόγον τοιοῦτον
 10 ὄντα· τὰ στοιχεῖα εἰσὶ πλείω καὶ ἐναντία. Ὅπου δὲ ἐναντία τινὰ συνέρχονται καὶ συντίθενται, δεῖ εἶναί τι ἄλλο ἐκεῖ τὸ συνέχον καὶ ποιοῦν αὐτὰ ἓν. Εἰ τοίνυν ἢ ψυχὴ σύνθετός ἐστιν ἐκ πάντων τῶν στοιχείων, δεῖ εἶναί τι ἄλλο τὸ συνέχον αὐτά. Ἀλλὰ τοῦτο λίαν ἀπορεῖται, τί ἂν εἴη, διότι οὕτως ἂν εἴη τιμιώτερον καὶ πρότερον τῆς ψυχῆς, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον τοῦλάχιστον περὶ τοῦ νοῦ, διότι εὐλογώτατόν ἐστι τὸν νοῦν εἶναι
 15 τιμιώτατον πάντων καὶ κύριον κατὰ φύσιν. Ἐτι ἠκολούθησεν ἂν αὐτὸ καὶ τῶν στοιχείων πρότερον εἶναι, ὁ ψευδὸς ἐστὶ, διότι Ἐμπεδοκλῆς καὶ οἱ ἄλλοι λέγουσι τὰ στοιχεῖα εἶναι πρότερα τῶν ἄλλων ὄντων ἀπάντων. Οὐκ ἄρα σύνθετος ἢ ψυχὴ ἐκ τῶν στοιχείων.

f. 287^v Πάντες δὲ καὶ οἱ. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν ἔννατον λόγον, καὶ
 δείκνυσι τὸ ἐνδεές καὶ ἀνίκανον τῆς θέσεως τοῦ Ἐμπεδοκλέους καὶ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων, τῶν θεωρησάντων τὴν ψυχὴν ἐκ τῆς κινήσεως ἢ τῆς
 αἰσθήσεως· καὶ ἐστὶ τοιοῦτος. Φαίνεται νῦν, ὅτι πάντες οἱ εἰπόντες τὴν
 ψυχὴν εἶναί τι κινητικὸν κατὰ τόπον, ἐνδεῶς εἶπον περὶ ψυχῆς καὶ οὐχ
 25 ἱκανῶς. Πολλὰ γὰρ ἔμψυχα εἰσὶ μὴ κινούμενα κατὰ τόπον ἀλλὰ μένοντα,
 ὡς τὰ φυτὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ὅμοίως καὶ οἱ εἰπόντες τὴν ψυχὴν εἶναι
 γνωριστικὸν τι καὶ αἰσθητικόν, οὐχ ἱκανῶς εἶπον· πολλὰ γὰρ εἰσιν
 ἔμψυχα, ἅπερ οὔτε αἰσθάνονται, οὔτε νοοῦσι. Εἰ δέ τις ταῦτα χωρίσειε,
 τὸ νοερὸν καὶ αἰσθητικὸν καὶ κινητικόν, καὶ εἶποι τὸ νοερὸν μέρος ἐν
 30 τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ αἰσθητικὸν ὁμοίως, οὐδὲ οὕτως ἔρεῖ περὶ πάσης, ἐπεὶ
 οὐ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ εἰσὶ νοεραὶ· οὐδὲ περὶ ὅλης, ἐπεὶ τὸ νοερὸν καὶ
 αἰσθητικὸν εἰσὶ μέρη τῆς ψυχῆς· οὐδὲ περὶ μιᾶς, διότι οὕτως οὐκ ἂν
 εἶποι πάσας τὰς ἰδιότητας ἡστινοσοῦν ψυχῆς, διότι ἐν τῇ ψυχῇ εἰσὶ καὶ
 ἄλλαι ἰδιότητες παρὰ τὸ νοεῖν καὶ αἰσθάνεσθαι. Καὶ διότι φιλόσοφος
 35 τις Ὀρφεὺς καλούμενος ἔλλιπῶς καὶ αὐτὸς περὶ τῆς ψυχῆς διειλέχθη καὶ
 ὡσπερ εἰς τὴν ὁμοίαν ἐνέπεσεν ἔλλειψιν, διὰ τοῦτ' ἐνταῦθα παρατίθεται
 καὶ τὸ ἐκείνου ὑστέρημα. Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ Ὀρφεὺς οὗτος ἦν εἷς ἐκ τῶν
 πρώτων φιλοσόφων, οἵτινες γέγονασιν ὡς ποιηταὶ θεολόγοι, μετρικῶς

εἰπόντες περὶ φιλοσοφίας καὶ περὶ Θεοῦ, καὶ γέγονασι τρεῖς· Σάμος, Ὀρφεὺς καὶ τις ἄλλος. Καὶ οὗτος ὁ Ὀρφεὺς πρῶτος εἰσήγαγε τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸ συνοικεῖν καὶ γέγονε ὠραιότατος δημηγόρος καὶ ἐκκλησιαστής οὕτως, ὥστε τοὺς θηριώδεις ἀνθρώπους καὶ μονώτας πρὸς πολιτικὸν ἦθος καὶ τρόπον εἰσαγαγεῖν, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν οὕτως ἐμμελῆς κιθαρωδός, ὥστε ποιεῖν ὀρχεῖσθαι τοὺς λίθους, τουτέστιν οὕτως ἦν ἡδὺς δημηγόρος, ὡς καὶ αὐτοὺς μαλάξαι τοὺς λιθίνους ἀνθρώπους. Μετὰ δὲ τοὺς τρεῖς τούτους γέγονασι οἱ ἑπτὰ σοφοί. Οὗτος τοίνυν ὁ Ὀρφεὺς ἠβούλετο τὸν ὄλον ἀέρα ἐμψυχον εἶναι ψυχῇ τινὶ καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ζώντων σωμάτων μηδὲν ἄλλο τυγχάνειν εἰ μὴ ὅπερ ἐφέλκεται τὸ ζῶον ἐκ τοῦ ἐμψύχου ἀέρος διὰ τῆς ἀναπνοῆς· καὶ τοῦτο ἔλεγε μετρικῶς, καὶ διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Φιλόσοφος, ὅτι ὁ τοῦ Ὀρφέως λόγος, ὅς ἐστιν ἐν ταῖς μετρικοῖς ἔπεσι περὶ ψυχῆς, τὸ αὐτὸ ὑφίσταται ἔλλειμμα, ὅπερ ἔπαθον καὶ οἱ τῶν προειρημένων λόγοι, διότι, ὡς εἴρηται, ὁ Ὀρφεὺς ἠβούλετο ἐκεῖνο εἶναι ψυχὴν, ὅπερ ἔλκεται διὰ τὴν τῶν ζῶων ἀναπνοῆς. Ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἱκανῶς εἴρηται, διότι πολλὰ ζῶα εἰσὶν, ἅπερ οὐκ ἀναπνεῖ· τοῦτο δὲ, τὸ τινὰ δηλονότι ζῶα μὴ ἀναπνεῖν, ἔλαθεν ἐκείνους, οἵτινες τῆς προειρημένης ἐγένοντο δόξης· καὶ οὕτω φανερόν, ὅτι ἐγκαλοῦνται περιπεσεῖν ἐλλείψει καὶ ὑστερήματι καὶ τῷ μὴ ἱκανῶς εἰπεῖν.

Εἰπερ δὲ δεῖ. Ἐνταῦθα τίθησι τὸν δέκατον λόγον, ὄντα τοιοῦτον καὶ ἐλέγχοντα αὐτοὺς τοῦναντίον, ἐκ τοῦ περισσῶς καὶ περιέργως εἰπεῖν καὶ δοξάσαι. Λέγουσι γὰρ οὗτοι, ὅτι πρὸς τὸ τὴν ψυχὴν γινώσκειν, συγκεῖσθαι δεῖ ταύτην ἐκ τῶν στοιχείων. Ἄλλ' ἐπεὶ ἡμεῖς ὀρώμεν, ὅτι παντὸς πράγματος γνῶσιν δυνατόν λαμβάνεσθαι δι' ἐλαττόνων, εἰ καὶ συγχωρηθεῖη τὴν ψυχὴν συγκεῖσθαι ἐκ στοιχείων, οὐκ ἔδει τὴν ψυχὴν συγκεῖσθαι ἐκ τῶν στοιχείων ἀπάντων, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον ἐκ δυοῖν. Καὶ ὅτι ἡ γνῶσις λαμβάνεται δι' ἐλαττόνων, δῆλον· διότι γὰρ τὸ σύνθετον σύγκειται ἐκ τινος τελείου καὶ ἀτελοῦς, ὁ λόγος τοῦ γινώσκειν τὸ ἀτελές ἐστὶ τὸ τέλειον αὐτόν· καὶ ἐπεὶ τὰ ἐναντία ἀνάγονται εἰς τὴν στέρησιν καὶ τὴν ἕξιν, ἱκανόν ἐστὶ θάτερον μέρος, ὅπερ δηλονότι ἔχει πρὸς τὸ λοιπὸν τὸν λόγον τοῦ τελείου καὶ τῆς ἕξεως, πρὸς τὸ γινώσκειν ἑαυτὸ τε καὶ τὸ λοιπὸν μέρος, ὅπερ ἐστὶ κατὰ τρόπον στέρησεως ἀτελοῦς· διὰ γὰρ τοῦ εὐθέως γινώσκομεν αὐτό τε τὸ εὐθύ καὶ τὸ καμπύλον· κανὼν γὰρ ἐστὶ τοῦτο δι' οὗ λαμβάνεται κρίσις περὶ ἑκατέρου. Διὰ δὲ τοῦ καμπύλου οὔτε αὐτὸ γινώσκομεν, οὔτε τὸ εὐθύ. Οὐκ ἄρα ἀνάγκη ἦν τὴν ψυχὴν ποιεῖν, τουτέστι συντιθέναί, ἐκ πάντων τῶν στοιχείων, ἀλλ' ἐκ δυοῖν μόνον, δηλονότι πυρὸς καὶ γῆς, καὶ διὰ τούτων γινώσκειν αὐτὴν δύνασθαι καὶ αὐτὰ καὶ τὰ ἐναντία, ὡςπερ διὰ τοῦ πυρὸς γινώσκει ἂν τὰ θερμὰ καὶ ψυχρά, διὰ δὲ τῆς γῆς ξηρὰ καὶ ὑγρά.

Leçon XIII.

Καὶ ἐν τῷ δλω δέ τινες. Θεὶς ὁ Φιλόσοφος τὰς δόξας τῶν
 θεμένων τὴν ψυχὴν εἶναι ἐκ στοιχείων καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν, καὶ ἀπο-
 δοκιμάσας αὐτούς, ἐνταῦθα τίθησιν ἐκ τοῦ παρεμπύπτοντος δόξαν τινῶν
 5 λεγόντων τὴν ψυχὴν εἶναι ἐν τοῖς στοιχείοις, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ·
 πρῶτον γὰρ τίθησι τὴν δόξαν· δεύτερον, τὸν λόγον τῆς δόξης ἐν τῷ·
 Ὑπολαβεῖν δέ. Καὶ περὶ τὸ πρῶτον αὐθις δύο ποιεῖ· πρῶτον γὰρ
 τίθησι τὴν δόξαν· δεύτερον, ἀποδοκιμάζει αὐτὴν ἐν τῷ· Τοῦτο δὲ ἔχει.
 Φησὶ τοίνυν, ὅτι εἰσὶ τινες οἱ εἰπόντες τὴν ψυχὴν μεμίχθαι ἐν τῷ δλω
 10 ἤγουν ἐν τῷ παντί, τίθεντες αὐτὴν οὕτως ἐν τοῖς στοιχείοις ὥσπερ ἐν
 τοῖς στοιχειωτοῖς. Ὅθεν φιλόσοφος τις Θαλῆς, ἴσως ἐκ ταύτης κινήθεις
 τῆς δόξης, ἐδόξασε πάντα πλήρη θεῶν εἶναι· ἠβούλετο γὰρ τὸ πᾶν ἔμ-
 ψυχον εἶναι καὶ τὴν τούτου ψυχὴν εἶναι θεόν. Ὅθεν, ὥσπερ ἡ ψυχὴ
 ἐστὶν ἐν παντί μέρει τοῦ ζῶου καὶ δλη, οὕτως ἠβούλετο καὶ ἐν ἐκάστῳ
 16 μέρει τοῦ παντός εἶναι θεοὺς καὶ οὕτω πάντα εἶναι πλήρη θεῶν. Καὶ
 ἴσως ἐκ τούτου προήλθεν ἡ εἰδωλολατρεία.

Τοῦτο δὲ ἔχει. Ἐνταῦθα ἐπομένως ἀποδοκιμάζει ταύτην τὴν
 δόξαν λέγων, ὅτι τοῦτο τὸ τὴν ψυχὴν δηλονότι εἶναι ἐν τοῖς στοιχείοις
 καὶ ἐν τοῖς στοιχειωτοῖς ἔχει τινὰς ἀπορίας καὶ ἀντιθέσεις, ὧν μία ἐστίν,
 20 ὅτι εἴ ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἐν τῷ ἀέρι καὶ τῷ πυρί· ἐν τούτοις γὰρ τοῖς οὐσίῳ
 αὐτὴν ἔλεγον μάλιστα εἶναι· χαλεπὸν ἐστὶ λέγειν δὲ τὴν αἰτίαν ἢ ψυχὴν
 ἐν αὐτοῖς οὐ ποιεῖ ζῶον, τουτέστιν οὐκ εἰσὶ ταῦτα ζῶα, ἐπειδὴ ἐν τοῖς
 μικτοῖς ἢ ψυχὴ τὸ ζῶον, τουτέστι τὰ μικτὰ ἔμψυχα, εἰσὶ ζῶα, καὶ ταῦτα
 θεόν ὅν ὑπολαμβάνειν, ὅτι αὕτη, δηλονότι ἡ ψυχὴ, ἐστὶ βελτίων ἐν τοῖς
 25 στοιχείοις τοῖς ἀπλοῖς ἢ ἐν τοῖς ἐκ τῶν στοιχείων. Καὶ ἄλλη ἀπορία
 ἐστίν, ὅτι ἐπιζητήσκειν ἂν τις, ἐκ τούτων δήπου κινήθεις, διὰ τί ἡ ψυχὴ,
 ἥτις κατ' αὐτούς ἐν τοῖς στοιχείοις ἐστὶ, βελτίων ὑπάρχει καὶ ἀθανατωτέρα
 τῆς ψυχῆς, τῆς οὐσίας ἐν τοῖς στοιχειωτοῖς, ἐπεὶ αὕτη ἢ ἐν τοῖς στοι-
 χειωτοῖς συνίστησι τὸ ζῶον τὸ γινώσκον καὶ αἰσθανόμενον, ἐκείνη δὲ ἢ
 30 ἐν τοῖς στοιχείοις οὐ συνίστησιν. Ἐκ τούτων δὲ τῶν ἀποριῶν ὅπερ ἂν
 τεθείη, συμβαίνει ἄτοπον καὶ ἄλογον, διότι τὸ λέγειν, ὅτι τὸ πῦρ, ἢ ὁ
 ἀήρ ἐστὶ ζῶον, ὡς πρῶτον ἠπορεῖτο, ἐστὶ μέγιστον ἄτοπον, καὶ πρὸς τὴν
 αἰσθησὶν φαίνεται ψεῦδος, καὶ ἐστὶν ἀνδρῶν οὐκ ἐχόντων λόγον· καὶ τὸ
 μὴ λέγειν αὐτά, ἐν οἷς ἐστὶν ἢ ψυχὴ, εἶναι ζῶα λίαν ἐστὶν ἄτοπον· κατὰ
 36 τοῦτο γὰρ οὐδὲν διοίσει τὸ εἶναι ψυχὴν ἐν τινὶ ζῶῳ τοῦ μὴ εἶναι.

Ὑπολαβεῖν δ' εἰκόσιν. Ἐνταῦθα ἐπομένως τίθησι τὸν λόγον
 τῆς προειρημένης δόξης, καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον γὰρ τίθησι

τὸν λόγον καὶ ἀποδοκιμάζει αὐτόν· δεύτερον, συμπεραίνει τί φανερόν ἐστὶν ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων, ἐν τῷ· Φανερόν οὖν. Καὶ περὶ τὸ πρῶτον πάλιν δύο ποιεῖ· πρῶτον, τίθησι τὸν λόγον τῆς δόξης· δεύτερον, ἀποδοκιμάζει αὐτόν ἐν τῷ· Εἰ δ' ὁ μὲν ἀήρ. Τίθησι τοίνυν πρῶτον τὸν τῆς δόξης λόγον λέγων, ὅτι ὁ λόγος δι' ὃν οἱ εἰρημένοι φιλόσοφοι δοξάζουσι δοκοῦσι τὴν ψυχὴν εἶναι τοῦτο, τουτέστιν ἐν πᾶσι τοῖς στοιχείοις εἶναι, ὅτι αὐτοὶ ἠβούλοντο τὸ ὅλον καὶ τὰ μέρη ἐν τοῖς στοιχείοις, διὰ τὸ εἶναι ἀπλᾶ, εἶναι ὁμοειδῆ. Ὅθεν, ἐπεὶ ἔβλεπον καὶ ἐδόξαζον, ὅτι τὸ μέρος τοῦ περιέχοντος, τουτέστι τοῦ ἀέρος, τὸ ἐναπολαμβανόμενον ἐν τοῖς σώμασι τῶν ζῶων δι' ἀναπνοῆς γίνεται· αἰτία τοῦ τὰ ζῶα ἔμψυχα εἶναι καὶ ψυχὴν εἶναι, ἀναγκαῖον ἦν αὐτοῖς λέγειν τὴν ψυχὴν εἶναι ὁμοειδῆ τοῖς μέρεσι, τουτέστιν ὅλον τὸ περιέχον εἶναι ἔμψυχον.

Εἰ δ' ὁ μὲν ἀήρ διασπώμενος. Ἐνταῦθα ἀποδοκιμάζει τὸν εἰρημένον λόγον, λέγων ὅτι, εἰ ὁ ἀήρ διακριθεὶς καὶ ἀποσπασθεὶς ἐστὶν ὁμοειδῆς τῷ ὅλῳ ἀέρι, ἀκολουθήσειεν ἂν τὴν τοῦ ζῶου ψυχὴν ὁμοιομερῆ εἶναι τῇ ψυχῇ τοῦ ὅλου ἀέρος. Ἀλλὰ φανερόν ἐστὶν, ὅτι ἡ ψυχὴ παντός ζῶου ἀνομοιομερῆς τῇ ψυχῇ τοῦ ἀέρος, διότι τὸ μὲν αὐτῆς, τουτέστιν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀέρος, ὑπάρξει, τουτέστιν, ἐστὶν ἀθάνατον κατ' αὐτοὺς ὡς αἱ ζωοποιῶν καὶ ζωοποιήσον πάντα τὰ ζῶοντα· τὸ δὲ, τουτέστιν ἡ ψυχὴ τοῦδε ἢ ἐκείνου τοῦ ζῶου, οὐχ ὑπάρξει, τουτέστιν ἐστὶ θνητὴ κατ' αὐτούς. Ἀνάγκη τοίνυν ἐν τῶν δύο ἀτόπων ἀκολουθεῖν· ἢ γὰρ ὁ ἀήρ ἐστὶν ὁμοιομερῆς, ὃ τε ἐνδόν καὶ ὁ ἔξω, καὶ ἡ ψυχὴ ἔτι, ὅπερ ἀποδοκίμαστα· ἢ εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀνομοιομερῆς ἐστὶν, καὶ ὁ ἀήρ, ἡ ψυχὴ οὐκ ἐστὶν ἐν παντί· μέρει τοῦ παντός, τουτέστι τοῦ ὅλου ἀέρος, ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον αὐτοῖς, ὅλον τὸν ἀέρα ἔμψυχον τιθεῖσιν.

Φανερόν οὖν ἐκ τῶν. Ἐνταῦθα συμπεραίνει ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων περὶ τῶν δοξῶν τῶν ἀρχαίων, ὅτι οὐδέτερον τῶν ἄπερ αὐτοὶ ἀπεδίδοσαν τῇ ψυχῇ, ἐστὶν ἀληθές οὐδὲ καλῶς εἰρημένον καθ' ὃν εἰρήκεσαν τρόπον, δηλονότι, ὅτι οὔτε τὸ γινώσκειν ὑπάρχει τῇ ψυχῇ διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἐκ τῶν στοιχείων, ὡς ἐκεῖνοι ἐτίθεντο, οὔτε ἔτι ἢ κίνησις καὶ τὸ κινεῖσθαι ἐνυπάρχει αὐτῇ διὰ τὸ συνεστάναι, κατ' αὐτούς, ἐκ τῶν εἰρημένων στοιχείων. Καὶ τοῦτο ἱκανῶς φαίνεται τῷ καθαρῶς ἐνορῶντι τοῖς ἤδη προειρημένοις.

Leçon XIV.

Ἐπεὶ δὲ τὸ γινώσκειν. Τεθειμένων τῶν δοξῶν τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων περὶ ψυχῆς καὶ ἀποδοκίμασμένων, ἐφεξῆς ὁ Φιλόσοφος κινεῖ τινὰς ἀπορίας καὶ περὶ τοῦτο δύο ποιεῖ· πρῶτον γὰρ κινεῖ αὐτὰς τὰς ἀπορίας· δεύτερον, λύει αὐτάς, ἐν τῷ· Λέγουσι δὲ τινες.

Ἰστέον δὲ ὅτι αἱ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς, δηλονότι τὸ αἰσθάνεσθαι, τὸ

νοεῖν, τὸ ὀρέγεσθαι, τὸ κινεῖσθαι κατὰ τόπον καὶ αὔξειν δύνανται διχῶς λαμβάνεσθαι· ἢ γὰρ κατὰ τὸν τρόπον λαμβάνονται τοῦ ἐνεργεῖν, καὶ οὕτως εἰσὶ τρεῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, καὶ ταύταις ἀποδίδονται αἱ τοιαῦται ἐνέργειαι, δηλονότι τῇ φυτικῇ, τῇ αἰσθητικῇ καὶ τῇ λογικῇ ἢ νοεῖν, αἱ δὲ διαφέρουσιν. Ἡ γὰρ θρεπτικὴ ἢ φυτικὴ ποιεῖ μεσιτευόντων τινῶν ποιότητων, ποιητικῶν δηλονότι καὶ παθητικῶν, οἷον τοῦ θερμοῦ, τοῦ ὑγροῦ, τοῦ ψυχροῦ καὶ τῶν τοιούτων· ἢ δὲ αἰσθητικὴ ἢ ἡ αἰσθησις, εἰ καὶ μὴ δεῖται ποιότητων αἰσθητῶν πρὸς τὸ αἰσθάνεσθαι, δεῖται μέντοι ὀργάνου σωματικοῦ· ἔδ᾽ ἐν οὗς οὐδετέρου χρήζει τούτων, διότι οὔτε τῶν ποιότητων δεῖται πρὸς τὸ νοεῖν, οὔτε δὲ ὀργάνου τινὸς νοεῖ, ἀλλὰ τελειοῦται ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐνεργείᾳ χωρὶς ὀργάνου τινός. Ἄν δὲ λάβωμεν τὰς τοιαύτας ἐνεργείας κατὰ τὰ γένη τῶν ἐνεργειῶν, οὕτως εἰσὶ πέντε τῆς ψυχῆς δυνάμεις, δηλονότι θρεπτικόν, αἰσθητικόν, κινητικόν κατὰ τόπον, ὀρεκτικόν καὶ νοερόν· ὧν ἐνέργειαι εἰσὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, τὸ τρέφειν, τὸ κινεῖν, τὸ ὀρέγεσθαι καὶ τὸ νοεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐπεὶ ὁ Φιλόσοφος περὶ τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν αὐτῆς ὁλότητα κατὰ τὰς δόξας τῶν ἀρχαίων ἐπραγματεύσατο, ἃς καὶ ἀπεδοκίμασεν, ἐνταῦθα ζητεῖ περὶ τῶν μερῶν καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν τῶν μερῶν, καὶ κινεῖ δύο ζητήματα, ὧν τὸ πρῶτον τοιοῦτον ἐστὶ· πότερον αἱ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς, αἱ εἰσὶ τὸ γινώσκειν καὶ αἰσθάνεσθαι ὅσον πρὸς τὴν αἰσθησιν, καὶ τὸ δοξάζειν ὅσον πρὸς τὸν νοῦν, ἔτι τὸ ἐπιθυμεῖν ὅσον πρὸς τὸ ἐπιθυμητικόν, καὶ τὸ βουλευσθαι ὅσον πρὸς τὸ λογικόν, καὶ ὅλως αἱ ὀρέξεις, ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ πλεόν, διότι συμπεραίνει μετὰ τούτων τῶν δύο καὶ τὸ θυμικόν καὶ τὸ κινεῖσθαι κατὰ τόπον καὶ αὔξειν καὶ ἴστασθαι καὶ μειοῦσθαι ἀρμόζει ὅλη τῇ ψυχῇ, ὥστε δηλονότι ἕκαστον αὐτῶν εἶναι ἐν παντὶ μέρει τῆς ψυχῆς, τουτέστιν ὥστε κατὰ πᾶν μέρος τῆς ψυχῆς νοεῖν, αἰσθάνεσθαι καὶ κινεῖσθαι, ὀρέγεσθαι τε καὶ τρέφεσθαι· ἢ ἕκαστον αὐτῶν ἔχει ἕκαστον μέρος τῆς ψυχῆς διωρισμένον, ὥστε δηλονότι ἄλλω μὲν νοεῖν, ἄλλω δὲ αἰσθάνεσθαι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Τὸ δεύτερον ζήτημα ἐστὶν ὅτι, δεδομένου πᾶσαν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς ἔχειν εἰδικόν μέρος, αὐθις ζητεῖται πότερον τὸ ζῆν ἀρμόζει τινὶ τῶν μερῶν οὕτως, ὥστε εἶναι ἐν τινὶ ἐνί, ἢ πλείοσι μέρεσιν, ἢ ἐν πᾶσιν· καὶ εἰ μὴ ἐν τούτοις, εἰ ἄρα ἐστὶν ἐκ τινος ἄλλου.

Λέγουσι δὲ τινες. Ἐνταῦθα ἀποκρίνεται πρὸς τὰς τεθείσας ζητήσεις, καὶ πρῶτον πρὸς τὴν πρώτην, δεύτερον, πρὸς τὴν δευτέραν ἐν τῷ . . . . Ἀποκρινόμενος δὲ τῇ πρώτῃ ζητήσει, πρῶτον τίθησι δόξαν τινῶν φιλοσόφων. Πρὸς τοῦτο, δεύτερον ἀποδοκιμάζει αὐτὴν ἐν τῷ· Τί οὐκ

21 ἔτι: καὶ B   28 αἰσθάνεσθαι: τρέφεσθαι B
référence à Aristote omise

35 blanc après ἐν τῷ A